



Voor u uitgestippeld...

Van probleemgerichte naar oplossingsgerichte opvoedondersteuning door de jeugdverpleegkundige. Hoe doen we dat?

Gelezen door Suzanna van Dam en Emily Miesen

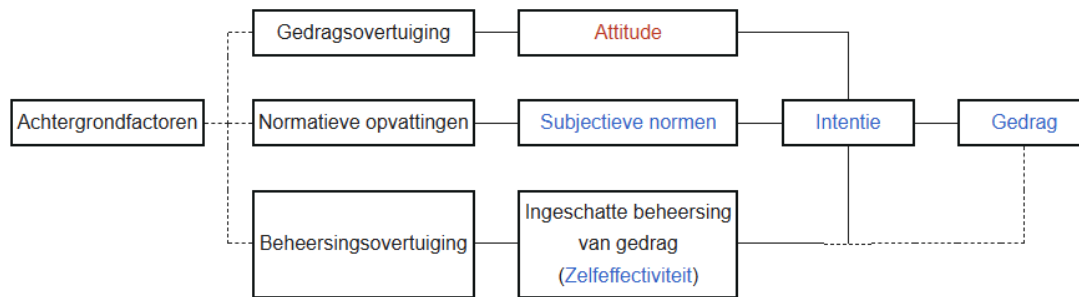
Eén van de kerntaken van de jeugdverpleegkundige is het bieden van laagdrempelige opvoedondersteuning bij milde opvoedingsproblemen zodat kinderen zich gezond en veilig kunnen ontwikkelen. De richtlijnen opvoedondersteuning hebben de laatste jaren een omslag gemaakt van probleemgerichte ondersteuning naar oplossingsgerichte ondersteuning. Wat leren we van het inzicht in de overtuigingen van jeugdverpleegkundigen ten opzichte van oplossingsgerichte ondersteuning bij het maken van deze omslag?

• **STIP: wat lezen wij?**

We lezen het artikel *'Beliefs of public health nurses about solution - focused parenting support - A questionnaire study'*. Dit is hoofdstuk 3 uit het proefschrift *'From problem-focused to solution-focused. A study about the shift in parenting support in youth healthcare'*. In dit hoofdstuk worden de overtuigingen van jeugdverpleegkundigen over oplossingsgerichte opvoedondersteuning onderzocht. Informatie over die overtuigingen helpt om te begrijpen op welke manier de verandering van probleemgerichte naar oplossingsgerichte opvoedondersteuning gemaakt kan worden en hoe deze vervolgens gewaarborgd kan worden.

Oplossingsgerichte opvoedondersteuning richt zich op de toekomst en op wat wél goed gaat. Ouders worden gezien als de experts van hun eigen situatie en oplossingen. Hun ideeën over hoe ze willen dat de toekomst eruit ziet, staan centraal. Samen wordt gekeken naar wat er al goed gaat en welke hulpbronnen beschikbaar zijn. Op basis daarvan worden kleine, haalbare doelen opgesteld. De vorm van opvoedingsondersteuning in de jeugdgezondheidszorg is de laatste jaren gewijzigd van probleemgericht (jeugdverpleegkundige is expert en formuleert de oplossing) naar oplossingsgericht (ouders zijn expert over hun eigen situatie, jeugdverpleegkundige begeleidt). De oplossingsgerichte begeleiding biedt ouders onder andere meer zelfvertrouwen en vergroot het probleemoplossend vermogen.

De overtuigingen die onderzocht zijn, zijn gebaseerd op de theorie van gepland gedrag (Theory of Planned Behavior). Volgens deze theorie beïnvloeden overtuigingen hoe iemand denkt, wat anderen van hen verwachten, en hoeveel controle ze denken te hebben over hun gedrag. Deze drie soorten overtuigingen worden *gedrags-*, *normatieve-* en *controle-*overtuigingen (beheersovertuiging) genoemd. Om de implementatie van oplossingsgericht werken goed te laten verlopen bij jeugdverpleegkundigen, is het belangrijk om deze overtuigingen te kennen. Onderstaand is een schematische weergave van de theorie:



Hoe gingen de onderzoekers te werk en wat vonden ze?

De studie is uitgevoerd in twee fases. De eerste fase was het ontwikkelen van een vragenlijst, genaamd de solution-focused parenting support beliefs questionnaire (SFBQ). In deze ontwikkelingsfasen waren jeugdverpleegkundigen betrokken.

In de tweede fase van het onderzoek werd deze vragenlijst toegepast. Er werden 20 van de 48 JGZ-organisaties benaderd om de vragenlijst uit te zetten; 12 daarvan namen deel. De vragenlijst werd verstuurd naar 809 jeugdverpleegkundigen. Na een aantal afmeldingen door verschillende redenen hebben van de 781 overgebleven er uiteindelijk 449 verpleegkundigen de vragenlijst volledig ingevuld (=57.5 %).

De resultaten lieten zien dat, in vergelijking met de normatieve- en controle-overtuigingen, de gedragsovertuigingen het hoogst scoorden. Dit betekent dat de houding ten opzichte van oplossingsgericht werken positief was.

Bij positieve **gedragsovertuigingen** werden de volgende thema's genoemd: verhoogde oudermotivatie, oudergerichtheid, een positieve relatie tussen verpleegkundige en ouder, een positieve benadering, bevestiging van ouderlijke kracht, geschiktheid voor alle gevallen van milde opvoedingsproblemen, toename van probleemoplossende activiteiten door ouders, het kunnen gebruiken van professionele kennis, en een tijd-efficiënte aanpak.

Normatieve overtuigingen waren gematigd positief en hadden met name te maken met het management van de organisatie, collega's en ketenpartners.

De **controle-overtuigingen** van jeugdverpleegkundigen werden ook matig positief beoordeeld. Controle-overtuigingen waren gekoppeld aan zowel interne als externe factoren. Interne controle-factoren omvatten kennis, ervaring en vaardigheden. Genoemde externe controlefactoren waren intervisiesessies, training, beschikbare tijd, het concrete karakter van de methodiek, en situaties met ongemotiveerde ouders.

Uit de resultaten van de 3 vormen van overtuigingen kan geconcludeerd worden dat door deze aanpak, waarin de actiegerichte manier van werken van groot belang was, de jeugdverpleegkundigen positief zijn over het kunnen veranderen naar de oplossingsgerichte aanpak.

Wat is van belang voor de interpretatie van de resultaten?

Er zijn een aantal zaken om mee te nemen in de interpretatie van de resultaten:

- De overtuigingen zijn zelfgerapporteerd, wat mogelijk beïnvloed wordt door sociale wenselijkheid.
- Van de ongeveer 809 benaderde verpleegkundigen hebben 449 verpleegkundigen de vragenlijst ingevuld. Dit kan betekenen dat dit de al gemotiveerde verpleegkundigen zijn geweest met meer motivatie voor dit onderwerp dan de verpleegkundigen die de vragenlijst wel gekregen hebben, maar niet ingevuld hebben.

• STIP: wat kan de JGZ hiermee volgens de Stippel-Brigade?

Het inzicht in de overtuigingen van de jeugdverpleegkundigen laat zien dat jeugdverpleegkundigen oplossingsgericht werken als waardevol en effectief beschouwen. Het toepassen van deze manier van werken hangt echter wel af van hun ervaren competentie en omstandigheden, zoals inzichtelijk werd bij de controle-overtuigingen. Deze kennis biedt een goede basis voor JGZ organisaties om met deze verandering aan de slag te gaan. Zo kunnen JGZ organisaties bijvoorbeeld uitlichten dat deze manier van werken veel overlap heeft met

belangrijke waarden voor de jeugdverpleegkundigen, zoals zichtbaar werd bij de gedragsovertuigingen.

Vervolgens biedt dit artikel inzicht in wat belangrijk is als JGZ organisatie als je deze verandering daadwerkelijk in gang wilt zetten. Dit is terug te zien in een van de aanbevelingen, namelijk om jeugdverpleegkundigen te betrekken bij actiegericht onderzoek. Door het betrekken van jeugdverpleegkundigen bij actiegerichte ontwikkelingsstrategieën, wordt de kans groter dat deze benadering breed wordt toegepast – en dus ook daadwerkelijk effect heeft op gezinnen. In het vervolg van het proefschrift wordt hier verder onderzoek naar gedaan.

Ook wordt duidelijk dat de SFBQ ingezet kan worden om een voor- en een nameting uit te voeren bij het implementeren van oplossingsgerichte opvoedondersteuning, omdat dit een indicatie kan zijn voor in hoeverre deze implementatie geslaagd is.

• **STIP: reactie van de auteur**

Dit artikel is onderdeel van het proefschrift *'From problem-focused to solution-focused; A study about the shift in parenting support in youth healthcare'* waarin de transformatie van probleemgerichte naar oplossingsgerichte opvoedondersteuning breder geschetst wordt:

1. Huidige probleemgerichte en oplossingsgerichte kenmerken van opvoedingsondersteuning door jeugdverpleegkundigen
2. De overtuigingen van jeugdverpleegkundigen t.a.v. het geven van oplossingsgerichte opvoedingsondersteuning
3. De intentie van jeugdverpleegkundigen t.a.v. het geven van oplossingsgerichte opvoedingsondersteuning
4. Hoe waarderend actieonderzoek de verandering van probleemgerichte naar oplossingsgerichte ondersteuning kan faciliteren.

• **STIP: verantwoording**

Titel: Beliefs of public health nurses about solution - focused parenting support - A questionnaire study

Auteurs: Theuns-Boumans, L., Mathijssen, J., Rots-de Vries, C., & van de Goor, I.

DOI-code: <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2022.106693>

Tags: #opvoedondersteuning, #JGZRichtlijnen, #vakmanschap